

ИНСТИТУТ ДРУШТВЕНИХ НАУКА
ЦЕНТАР ЗА ЕКОНОМСКА ИСТРАЖИВАЊА

ОКРУГЛИ СТО
**ПРОБЛЕМИ НА ТРЖИШТУ РАДА,
СИРОМАШТВО И ЕКОНОМСКЕ НЕЈЕДНАКОСТИ**
04. ОКТОБАР 2017.

КЊИГА САЖЕТАКА

Београд, 2017.

Програмски одбор:
Предраг Петровић, председник
Љубомир Маџар
Данило Шуковић
Снежана Грк
Маријана Максимовић

Уредница:
Ивана Остојић

Издаје:
ИНСТИТУТ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

За издавача:
Горан Башић

Лектура:
Татјана Рончевић

Тираж: 50

Штампа:
Развојно-истраживачки центар Графичког инжењерства
Технолошко-металуршког факултета, Карнегијева 4, Београд

ISBN 978-86-7093-189-3

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

331.5(497.11)(048)
338.24(497.1)(048)

ОКРУГЛИ сто Проблеми на тржишту рада, сиромаштво и економске неједнакости
(2017 ; Београд)

Књига сажетака / Округли сто Проблеми на тржишту рада, сиромаштво и економске
неједнакости ; [уредница Ивана Остојић]. - Београд : Институт друштвених наука, Центар
за економска истраживања, 2017 (Београд : РИЦ ГИ ТМФ-а). - 45 стр. ; 25 cm

Тираж 50. - Библиографија уз поједине апстракте.

ISBN 978-86-7093-189-3

а) Тржиште рада - Србија - Апстракти б) Привреда - Србија - Апстракти
с) Економски развој - Србија - Апстракти
COBISS.SR-ID 245347596

©Институт друштвених наука, Центар за економска истраживања, 2017.

ЕКОНОМСКИ РАСТ И ТРЖИШТЕ РАДА: СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ

ПРЕДРАГ ПЕТРОВИЋ

Центар за економска истраживања,
Институт друштвених наука, Београд

У току 2016. године остварене су генерално позитивне тенденције када је реч о економској активности. Наиме, у 2016. години, према проценама Републичког завода за статистику, забележен је раст реалног БДП-а од 2,8%, што је несумњиво највећа стопа привредног раста још од појаве економске рецесије у последњем кварталу 2008. године. Анализа структуре БДП-а према расходном методу показује да је салдо спољнотрговинске размене компонента БДП-а која је дала највећи допринос укупном економском расту. Поред тога, значајан допринос повећању БДП-а дале су и бруто инвестиције. Преостале две компоненте – лична и државна потрошња, расле су спорије у односу на укупан БДП. Оваква кретања се недвосмислено морају окарактерисати као позитивна и пожељна, имајући у виду чињеницу да је привреда Србије 2014. године остварила негативну стопу раста (-1,8%), као и да је током 2015. године реализован веома скроман привредни раст од свега 0,8%. Поред неспорних позитивних помака, важно је скренути пажњу на чињеницу да је релативно добар економски раст у 2016. години у извесној мери последица ниске статистичке основе за поређење, на шта је превасходно утицала скромна пољопривредна производња у 2015. години која је последица суше.¹ Прилично висок раст пољопривредне производње, од преко 8%, увећао је укупан економски раст за око 40%, што значи да би без тог ефекта економски раст износио око 2%. Позитиван ефекат на привредни раст имао је и економски опоравак земаља региона са којима Србија има веома развијене економско-финансијске односе. Да би се темпо привредног раста подигао на ниво од преко 4%–5%, колико је неопходно како би се осетније увећао животни стандард грађана, потребно је да се стопа инвестиција повећа са тренутних 18% на око 23% колико износи у земљама региона које су током периода након избијања економске рецесије бележиле веће стопе привредног раста од Србије.² Успоравање раста у последњем кварталу 2016. наговестило је лош почетак 2017. године. Иако је било извесних предвиђања да би

---

¹ *Квартални мониторинг економских трендова и политика у Србији*, Фондација за развој економске науке (ФРЕН), бр. 47, стр.11.

² *Ibidem*.

успоравање могло имати привремени карактер, будући да су извоз и прерађивачка индустрија бележили релативно високе стопе раста у децембру 2016. године, она се нажалост нису остварила. У првом кварталу 2017. године остварен је међугодишњи раст реалног БДП-а од свега 1,2%. За разлику од 2016. године, ова стопа јесте најнижа квартална међугодишња стопа привредног раста још од 2015. године. Компаративна анализа показује да је Србија била далеко мање успешна у односу на земље окружења које су у истом периоду оствариле просечан међугодишњи економски раст од око 4,5%.³Разлози за овакво неповољно кретање привредне активности на почетку 2017. године могу се сврстати у две основне групе. Прву групу чине привремени фактори као што су смањење производње електропривредног система и пад активности у сектору грађевинарства проузрокован неповољним временским приликама. Другу групу разлога чине фактори трајног карактера због којих привреда Србије касни за економијама земаља региона и они се превасходно доводе у везу са неадекватним пословним амбијентом. Чак и уколико би се апстраховао ефекат поменутих привремених фактора међугодишњи привредни раст Србије у првом кварталу 2017. године износио би око 2%, што би је сврстало на зачеље региона Централне и Источне Европе.

Током 2016. године, сходно подацима Анкете о радној снази, остварени су значајни помаци на тржишту рада. Укупан број запослених (формално и неформално) повећан је у односу на 2015. годину за 5,6%, док је укупан број формално запослених увећан за 3,4%. Уједно, број незапослених је смањен за 11,3% у односу на 2015. и за 20% у односу на 2014. годину. Стопа запослености је у 2016. у односу на 2015. повећана за 6,4%, док је стопа незапослености смањена за 13,6%. Стопа незапослености је у последњем кварталу 2016. године достигла неочекивано ниску вредност од 13%, што је најнижа вредност још од априла 2008. године. Такође, просечна вредност стопе незапослености за читаву 2016. годину износи 15,3%. Уколико се стопа незапослености за последњи квартал 2016. упореди са њеном вредношћу за прву половину 2012. године, уочава се драстично смањење од чак 49% (12,6 п.п.), што је највеће смањење стопе незапослености у овом периоду од свих европских земаља.⁴ Стопа неформалне запослености од 22% у 2016. години показује да се нешто више од петине запослених налази у неформалном статусу без

---

³ *Квартални мониторинг економских трендова и полијтика у Србији*, Фондација за развој економске науке (ФРЕН), бр. 48, стр. 11.

⁴ *Квартални мониторинг економских трендова и полијтика у Србији*, Фондација за развој економске науке (ФРЕН), бр. 47, стр. 17.

уговора о раду. Повећање укупног броја запослених од 5,6% прилично премашује процењену стопу економског раста за 2016. годину (2,8%). Уколико се узме у обзир и чињеница да је раст реалних просечних нето зарада по запосленом у 2016. години износио 2,5%, може се закључити да је током исте године морало бити остварено значајно смањење продуктивности рада, односно значајно повећање јединичних трошкова рада. Овакав тренд је у Србији, сходно званичним подацима, присутан нешто дуже од четири године.⁵ У првом кварталу 2017. године настављена је слична динамика. Број запослених је међугодишње повећан за око 3,2%, док је број незапослених смањен чак за 24,8%. Стопа запослености (44,2%) је међугодишње повећана за 3,8%, а стопа незапослености (14,6%) смањена за 23,2%. У истом временском периоду реалне просечне нето зараде по запосленом повећане су међугодишње за 1,1%. Будући да је раст броја запослених и реалних нето зарада неусклађен са међугодишњим растом реалног БДП-а (1,2%), очекивана консеквенца таквих кретања јесте даљи пад продуктивности од 0,9% и даљи раст јединичних трошкова рада од 2,1%.⁶

Уколико су официјелни статистички подаци о кретањима на тржишту рада заиста веродостојни, приказана динамика би требало да генерише извесне неповољне макроекономске ефекте. Пад продуктивности и раст јединичних трошкова рада могао би се одразити на смањење ценовне конкурентности извоза, што би имало негативне реперкусије на његову динамику. Такође, раст јединичних трошкова рада, при осталим непромењеним околностима, вршећи притисак на висину укупних јединичних трошкова, највероватније би резултовао повећањем инфлације. Будући да није дошло до овако неповољних кретања може се претпоставити да званични статистички подаци не одражавају реално стање на тржишту рада. Осим тога, мало је вероватно да би послодавци у приватном сектору у ситуацији када је тржиште рада окарактерисано веома либералним радним законодавством повећавали запосленост и зараде брже него што им расте економска активност. Уколико се овоме придода и чињеница да је у последњих нешто више од четири године евидентирано веома интензивно смањење броја незапослених и повећање броја запослених, као и да су 2012. и 2014. година биле рецесионе, постаје сасвим очигледно да је веродостојност официјелних статистичких података о динамици на тржишту рада обавијена велом веома озбиљне сумње. Другим речима, пад

---

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Квартални мониторинг економских трендова и политика у Србији*, Фондација за развој економске науке (ФРЕН), бр. 48, стр.18.

продуктивности и раст јединичних трошкова рада, на које указује званична статистика, највероватније су последица непоузданих података.

Одрживо и стабилно повећање запослености може се постићи само формулисањем економских политика које подстичу дугорочно одржив економски раст од преко 5% годишње. Економски раст и повећање продуктивности у привредама, које су технолошки заостале, налазе се под доминантним утицајем имитација, копирања и приhvатања технолошких решења из развијених економија, док је у технолошки напредним земљама утицај иновација пресудан.⁷ Ова теорија налаже да се политике намењене технолошки заосталим економијама конципирају на темељу стимулисања инвестиција које имају одлучујући значај за имитације и технолошки трансфер. Стимулисање оваквих инвестиција на здравим економским основама могуће је само значајним унапређењем инвестиционог амбијента, што подразумева читав сет реформских мера попут: успостављања потпуне политичке и социјалне стабилности и предвидивости, убрзања евроинтеграција, унапређења инфраструктуре, борбе против корупције, адекватне реформе образовања и правосуђа, реформе сектора науке и већих улагања у истраживачке делатности, укидања свих непотребних процедура и баријера за покретање новог посла, реструктурирања јавног сектора, итд. Другим речима, побољшање привредног амбијента захтева широку палету свеобухватних друштвених реформи у свим важним сегментима друштва које домаћи и страни инвеститори перципирају као ометајући чинилац у свакодневном пословању.

Кључне речи: економски раст, незапосленост, запосленост, тржиште рада

Литература:

Acemoglu, D., Aghion, Philippe and Fabrizio Zilibotti. „Distance to Frontier, Selection, and Economic Growth“. *Journal of the European Economic Association* 4, 1 (2006): 37–74.

Квартални мониторинг економских трендова и политика у Србији, Фондација за развој економске науке (ФРЕН), бр. 47.

Квартални мониторинг економских трендова и политика у Србији, Фондација за развој економске науке (ФРЕН), бр. 48.

---

⁷ Daron Acemoglu, Philippe Aghion and Fabrizio Zilibotti. „Distance to Frontier, Selection, and Economic Growth“, *Journal of the European Economic Association* 4, 1 (2006): 37–74.